

Wie vraagt om een druipvrije linde, stelt de verkeerde vraag

‘Het ligt niet aan de boom, maar aan de omgeving’

‘Kijk op een andere manier naar de boom. Een boom is niet in een productblad te verwerken, zoals een lantaarn. Het druipen, dus de luisoverlast, komt voort uit disbalans.’ Dit zijn uitspraken en adviezen die we hoorden bij de zoektocht naar de tien meest druipvrije lindes. Hieronder het volledige verhaal, met uitleg over een tool waarmee je de boom kunt vinden die wél gedijt en in balans is op die ene specifieke plaats met veel verharding en wind en weinig zon.

Auteur: Heidi Peters

In het Brabantse Cuijk ervaren de medewerkers van Boomkwekerij Ebben dat de soortenkennis van bomen, heesters en ander groen afneemt. Bestekplannen zijn leidend en voor elk probleem wordt een oplossing gezocht. Zoals een druipvrije linde. ‘Maar de kern is’, zegt Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben, ‘dat lindes die geen stress ondervinden en wel natuurlijke vijanden in hun systeem hebben, geen last hebben van luizen. De meest druipgevoelige linde kan druipvrij zijn wanneer zowel de boven- als ondergrondse standplaats goed is ingericht en de boom in een groene, biodiverse omgeving staat. Echt, het ligt niet alleen aan de boom, het ligt aan de omgeving. De boom wordt steeds meer als een individueel object bekeken, maar zo werkt het niet. Zo wordt er tegen de eikenprocessierups bijvoorbeeld een mezenkastje opgehangen. Maar dat is slechts een onderdeel. Want de mees moet meer en

langer te eten hebben dan alleen de proces-sierups, wil hij daar blijven. Dus kijk naar de boom als een ecosysteem. Luizen komen voort uit disbalans. Het is een indicatie dat de boom het niet naar zijn zin heeft. Je moet zorgen dat de omstandigheden voor de boom goed zijn. Sommige bomen staan liever solitair, andere groeien beter in bossen.’

Linde in stedelijke omgeving

Mouwens collega Thijs Dolders vervolgt: ‘Een boom uitzoeken alleen op niet druipen is maar een deel van de oplossing.’ Wat moet je dan wel doen? Dolders adviseert ervoor te zorgen dat de omstandigheden voor de boom goed zijn. Dit houdt in dat er natuurlijke vijanden zijn en dat de groeiplaats goed wordt ingericht, zowel onder- als bovengronds, onder andere met onderbegroeiing. ‘Met een groene boomspiegel heeft de boom het al een stuk beter naar zijn

zin. Behalve voor natuurlijke vijanden zorgt dit ook voor verkoeling en de mogelijkheid tot bodemvorming. Een groene boomspiegel, het liefst ter grootte van de kroon of zelfs nog groter, is een klein stapje met een groot resultaat. Bij een boom die helemaal in verharding staat, is het moeilijk om natuurlijke processen te creëren, zoals voedingsstoffen die vrijkomen door verterend blad, regen die kan insijpelen op de plaats waar de haarwortels zich bevinden, doorworteling van de bodem of de aanwezigheid van bodemleven. En juist een groeiplaats waar al deze natuurlijke processen zich kunnen voltrekken, zorgt voor veel minder stress. Schaduwrijke locaties in een stedelijke omgeving vormen wél een geschikte groeimgeving voor lindes; lindes zijn over het algemeen namelijk bosbomen. De enige gekweekte linde die van nature ook op dunnere bodems in meer open bossen groeit, en die dus eerder bestand

is tegen de droogte van aanplant in bestrating, is *Tilia mongolica*. Gezaaide bomen, die genetisch van elkaar verschillen, hebben allemaal hun eigen trekjes. Daarom staat boven aan het lijstje met meest druipvrije lindes niet de soort, maar de cultivar *Tilia mongolica* 'Buda', die altijd dezelfde eigenschappen van deze cultivar laat zien.

App als hulpmiddel

Dolders: 'We zien dat de kennis van groen en assortiment afneemt. Dat is een van de redenen

Thijs Dolders Ebber

De TreeEbb

dat we in 2015 zijn gestart met de ontwikkeling van de TreeEbb. Er staan duizenden beplantingssoorten in de app en deze worden nog steeds aangevuld. Door een slim filtermenu kun je de geschikte beplanting uitzoeken voor jouw groeiplaats. Naast logische filters als winterhardheidszone, grondsoort, bodemvochtigheid, lichtbehoefte en verharding, kun je ook selecteren op meer extreme condities, zoals droogte en kortstondige overstromingen, biodiversiteitsvoordelen of zelfs concepten als de huidige populaire voedselbossen. We doen dit onder meer als een gratis service voor de groenwereld, zodat je ook zonder uitgebreide groenkennis uit een breed palet bomen kunt kiezen, als je maar weet wat de groeiplaatsomstandigheden zijn.' Met de app, die ook via treeebb.nl te bereiken is, kan de (tuin- en landschaps-)architect, hovenier, boomverzorger of groenbeheerder de juiste beplanting kiezen voor de juiste plek. Daarmee helpt de app om buiten de gebaande paden te treden.

Veranderende vraag

De app, die de gebruiker helpt een selectie te maken, is bedoeld om de kennis weer naar de mensen te brengen en dat lijkt te lukken. Dolders merkt dat mensen zich voorbereiden voordat ze de kwekerij bezoeken of contact opnemen: 'Een vraag van een landschapsarchitect kan zijn: ik wil een transparante boom die in verharding kan staan. Of: het moet een *Liquidambar styraciflua* 'Worplesdon' zijn, want die heeft zo'n mooie herfstkleur. Mensen in de groenwereld werken vaak met en kiezen uit hetzelfde palet van pakweg 30 à 60 bomen. Terwijl er veel meer mogelijkheden kunnen zijn. Door het invoeren van de filters die horen bij *Liquidambar* (rode herfstkleur, halfopen kroon, tot ca. 15 m hoog) in de TreeEbb, krijg je een hele waslijst aan alternatieven voor jouw locatie.'

Dolders vervolgt: 'Ook door het aanplanten van steeds hetzelfde sortiment krijgen we te weinig variatie in de openbare ruimte, of dat nu is omdat je alleen 'inheemse' soorten wilt toepassen of omdat deze soorten zich 'bewezen' hebben. En dat speelt ziektes en plagen in de hand. Bij particulieren was er de buxus, die op een gegeven moment in elke voortuin voorkwam en waarmee de buxusmot en een schimmelse ziekte korte metten maakten. In gemeenteland (en ook bij veel particulieren) is er de overvloedige aanplant van *Quercus robur*. In sommige gemeenten in Oost-Nederland bestaat 60 tot 80

procent van het bomenbestand uit de zomereik. Dan maak je het de eikenprocessierups wel heel makkelijk en is diversiteit in het bomenbestand dus een no-regretmaatregel. Dat betekent overigens niet dat er nu faliekant gestopt moet worden met de aanplant van eiken. Ze zijn belangrijk voor de biodiversiteit, maar het is verstandig om ze met mate aan te planten en er af en toe een linde of een iep tussen te zetten. Dit adviseren we ook steeds vaker bij de aanplant van lindelane: durf de diversiteit van de soort toe te passen, dus meerdere soorten en cultivars in dezelfde laan.'

*Tilia platyphyllos 'Örebro'**Tilia mongolica 'Buda'**Tilia heterophylla 'Prestige'*

TreeEbb

Wie zoekt in de TreeEbb, begint met het filteren op geografische ligging: de winterhardheidszone van de toekomstige groeiplaats, of het om kustgebied gaat. Daarna selecteer je een locatie: gaat het om een tuin, een begraafplaats? Is het naast een wadi, is er verkeer in de buurt, is er wel, geen of een open verharding? Het volgende filter heeft betrekking op biodiversiteit: nectar- en pollenwaarden, de aanwezigheid van bijen, vlinders, vogels, maar ook mensen. Zijn al deze keuzes gemaakt, dan kan het beplantingsconcept nog worden aangegeven: gaat het om klimaatbeplanting, schaduwtolerante beplanting, een voedselbos? Na elke selectie wordt het aanbod van geschikte beplanting aangepast. Na de geografische ligging en de toepassing komen de beplantingstypes. Hier wordt gekozen voor een boomtype, al dan niet een meerstammige boom, een bepaalde kroonstructuur of kroonvorm, al dan niet een vormboom, met of zonder stam, en – ook belangrijk – voor de gewenste hoogte of breedte van de beplanting. Na elke keuze kan tussentijds de geselecteerde beplanting worden bekeken. Als laatste twee selectiecriteria zijn er nog de standplaats en de plantkenmerken. Bij het eerste criterium kunnen zaken als wind, grondsoort, bodemvochtigheid en pH-waarde worden aangegeven. De plantkenmerken hebben betrekking op de bloeitijd, bloem- en bladkleur, bast-, herfst- en vrucht kleur. 'Als je alle stappen doorloopt, krijg je een aanbod dat waarschijnlijk verrassend is en anders dan wat je gewend was te kiezen,'

verwacht Dolders. 'In het aanbod selecteer je je favorieten, waarmee je een moodboard kunt oproepen. Er is ook een vergelijkingsfunctie, waarmee je maximaal drie soorten kunt vergelijken op basis van alle filters die de revue zijn gepasseerd. Iemand die deze stappen heeft doorgelopen, komt vervolgens nog bij ons voor afstemming en de puntjes op de i.'

Niet alle nuances

Bij elke beplantingssoort staan foto's en de database wordt doorlopend uitgebreid. 'Het is geen compleet dendrologisch naslagwerk', benadrukt Dolders, 'maar alles wat in Europa leverbaar is, proberen we erin te krijgen. Dit zijn wel bomen en heesters die door meerdere kwekers gecultiveerd worden en dus ruim beschikbaar zijn. We blijven continu monitoren, al ontkomen we er niet aan dat we keuzes moeten maken. Ook is de terminologie vaak een beginpunt; je kunt niet altijd de nuances aanbrengen die je zou willen. Neem de term "droogte". De laatste jaren zien we dat droogte een rekbaar begrip is, dat nog extremer kan worden dan we gewend waren. Bomen die we betitelden als droogtebestendig, kunnen de meest extreme droogte niet aan. Maar droogte op een voedselrijke grond heeft heel andere consequenties voor de planten die erop groeien dan op een voedselarme grond. Even terug naar de linde: in het verleden is er veel *Tilia x europaea* in verharding aangeplant. Die boom overleeft dit, mits er een goede ondergrondse groeiplaats is aangebracht. Je zou dus kunnen zeggen dat de boom tegen

verharding en droogte kan. Toch wordt er stress veroorzaakt, en daarmee druipen, wat aangeeft dat de boom toch niet zo tolerant voor droogte is als gedacht. Maar we moeten ergens van uitgaan; het moet toepasbaar zijn.'

Druipvrije linde

Wie de TreeEbb kent, kan dus eenvoudig kiezen voor de natuurlijkste oplossing, voor een boom waarvan bekend is dat hij het naar zijn zin zal hebben op de beoogde groeiplaats en het daar dus ook goed zal doen. 'Misschien kies je dan niet voor een linde; dat kan. De linde staat bekend als een sterke boom, goed voor de biodiversiteit. Er komen veel bijen- en hommelsoorten op af. Maar dat plakken ... De ene linde is gevoeliger dan de andere. Ik wil best een top zes geven van niet-gevoelige lindsesoorten, voor als je eens iets anders wilt dan een druipvrij *Tilia tomentosa*-type. Maar nogmaals, het gaat om het ecosysteem dat je creëert, niet alleen om de boom.'

1. *Tilia mongolica* 'Buda'
2. *Tilia henryana*
3. *Tilia heterophylla* 'Prestige'
4. *Tilia flavescens* 'Glenleven'
5. *Tilia platyphyllos* 'Örebro'
6. *Tilia americana* 'Redmond'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!